

POLSKIE TRADYCJE LUDOWE

Chciałabym Wam przybliżyć tradycje i zwyczaje bożonarodzeniowe, które w Polsce przez niektórych są już dawno zapomniane, a warto o nich pamiętać.

Jedną z tradycji wigilijnych było dopilnowanie, aby do wieczerzy wigilijnej zasiadała parzysta liczba osób, gdyż nieparzysta miała wróżyć

rychłą śmierć jednego z biesiadników. Wieczerzę, która miała charakter uroczysty rozpoczynano wspólną modlitwą. Nikomu oprócz gospodyni nie wolno było wstawać od stołu (wróżyło to nieszczęście lub śmierć). Należało skosztować wszystkich potraw wigilijnych, wówczas w ciągu roku nie

zazna się głodu.

Wiele obrzędów i wierzeń wigilijnych związanych jest ze zdrowiem.

Wierzono, że kto w Wigilię kichnie, ten będzie zdrowy przez cały rok. Wiele potraw gotowano z rzepy z nadzieją, że uchroni to przed bólem zębów. Jabłka jedzone podczas wieczerzy miały zapobiegać chorobom gardła, a orzechy bólowi zębów.

W Wigilię starano się niczego nie pożyczać, uważano bowiem, że kto tego dnia coś z

domu swojego coś wydadzie, ten niczego się nie dorobi. Należało uważać, aby w poranek wigilijny pierwszy do domu wszedł mężczyzna, a nie kobieta. Przyjście mężczyzny wróżyło na cały rok zdrowie, natomiast kobieta przynosiła choroby. W dawnych czasach opłatkiem wigilijnym przypisywano wiele różnych właściwości. Sama ich obecność miała zapewnić dostatek i błogosławieństwo, chronić dom przed nieszczęściami.

Wierzono, że ten kto zbłądzi w lesie przypomni sobie z kim łamał się opłatkiem, ten szybko znajdzie drogę do domu. Okruch opłatka wrzucony do studni miał oczyścić wodę, a pijącym ją ludziom zapewniał zdrowie i siłę. Najpopularniejsze potrawy wigilijne to: zupa migdałowa, karp na szaro, szczupak, groch z kapustą, kluski z makiem i miodem, tradycyjna kutia oraz kompot z suszonych owoców.

Paulina Moszyńska

ZWYCZAJE I WRÓŻBY SYLWESTRÓWE

Ostatnią w roku, tradycyjnie żegna się hucznie na balach i prywatkach. Z tą wyjątkową nocą związanych jest wiele zwyczajów i przesądów.

Chcąc uwolnić się od przykrych wspomnień, spisać zmartwienia na czerwonym papierze eby później móc je spalić. Może to być również kosmyk włosów, bilecik, albo list miłosny. Noworoczny płomień raz na zawsze zniszczy pamiętki po niemiłych wspomnieniach. Wszelkie długi najlepiej uregulować jeszcze przed sylwestrem. Żeby brakowało pieniędzy, 31 grudnia do portfela warto włożyć łuski z wigilijnego karpia. Pewien przesąd mówi też, że warto w dzień przelomu włożyć na siebie nową bieliznę, koniecznie z metką, a tego dnia szczególnie zadbać o piękny wygląd. Wróży to powodzenie u płci przeciwnej w następnych miesiącach. W ten dzień

zdecydowanie nie wolno sprzątać bo "wymiatą się" szczęście z domu. Nakręcenie zegarów tuż po północy przynosi pomyślność. Gdy zegar wybije północ, wówczas najstarsza osoba w rodzinie powinna szeroko otworzyć okno lub drzwi; w ten sposób zaprosi do środka Nowy Rok i życziwe domowi duchy. Sposób na poznanie przyszłości to wróżba z bąbelkami w kieliszku z szampanem. Duże bąbelki, chaotycznie poruszające się w kieliszku zapowiadają rok przemian, wypadków i romansów.

Martyna Ćwielong i Weronika Kurzok

JAK WYGLĄDA NASZA CHOINKA?

Święta to jedyny taki okres kiedy mamy ślicznie przyozdobioną choinkę, więc dlatego należy o nią szczególnie zadbać! Co wiemy na choince?

Na naszej choince nie może zabraknąć: **jablek**, które symbolizują zdrowie i to one właśnie wisiały też na biblijnym drzewie, **łańcuchów** wykonanych ze słomy lub bibuły będących symbolem węża kusiciela oraz mocnych więzów rodzinnych, **gwiazdy na szczycie choinki**, oznaczającej gwiazdę betlejemską, która wiodła Trzech Króli w ich wędrówce do Dzieciątka, **świeczek**, które obecnie zostały zastąpione przez światełka. Symbolizowały one

okruchy ognia, przy których mogły się ogrzewać dusze przodków i światło Chrystusa, **piernikowych figurek** o różnych kształtach i różnorodnych, kolorowych **bombek** i **zabawek**. Czy wiecie, że dzisiejsze lampki elektryczne pojawiły się dopiero w 1882 roku w Niemczech zaś pierwsza udekorowana choinka ozdobami pojawiła się w 1923 roku w Waszyngtonie przed Białym Domem.

Anna Czech

WSZYSTKO O ZWYCZAJACH ŚWIĄTECZNYCH

ZWYCZAJE I OBRZĘDY BOŻONARODZENIOWE W RÓŻNYCH KRAJACH

W Polsce mamy wiele zwyczajów bożonarodzeniowych. Czy wiecie jak obchodzone są święta w innych krajach? Jeśli nie to chcieliśmy Was zapoznać z obrzędami występującymi w innych krajach na naszym kontynencie.

W **Niemczech** Boże Narodzenie podobnie jak w Polsce trwa trzy dni. W Wigilię zapala się świece na choince i wtedy rozpoczyna się gwiazdka tzw. *Bescherung*.

Niemcy śpiewają kolędy i obdarowują się prezentami. Wiele rodzin wynajmuje Mikołaja, którego rolę odgrywają studenci przebrani w kostium. **Greckie** święta są uroczyste i spokojne. Rozpoczynają się 6 grudnia w dniu Świętego Mikołaja i trwają do 6 stycznia - święta Trzech Króli. Na dzień przed Bożym Narodzeniem i Nowym Rokiem dzieci śpiewają coś na wzór kolęd, chodząc od domu do domu. Za śpiew otrzymują słodkie oraz suszone owoce. W Wigilię Grecy jedzą m.in. *christopsomo*. Jeśli biesiadnicy pochodzą z wyspy i są rybakami na ich stole zobaczysz chleb z rybą. Choinki nie są używane w Grecji. Prezenty wręcza się 1 stycznia. Boże Narodzenie jest w **Czechach** czasem spotkań rodzinnych oraz dniem wolnym. Wystawy sklepowe w **Czechach** i

na **Słowacji** przyciągają klientów swoim wystrojem. Dopiero 24 grudnia Czesie udowadniają jak ważne to święta. W tym dniu katolicy zachowują post, a w każdym domu stoi choinka. Wieczorem wszyscy zasiadają do kolacji. Na stole nie może

zabraknąć *vnoky* białego ciasta z bakaliami i zupy grzybowej. Na Słowacji często podawany jest kapuśniak i karp. Kolację poprzedza przełamanie się opłatkiem. Nasi południowi sąsiedzi przywiązują też wagę do suszonych owoców oraz jabłek, które służą także do świątecznych wróżb.

We **Francji** gorącą świątecznych zakupów wyczuwa się już na kilka tygodni przed Bożym Narodzeniem. Ulice Paryża i innych miast przystrojone są kolorowymi lampkami i gwiazdkami, pięknie wyglądają wystawy sklepowe przyozdobione w kolorowe bibeloty. Dla

Francuzów Święta Bożego Narodzenia są ważne, gdyż jest to czas rodzinnych spotkań. W przeciwieństwie do Polski, w tym kraju nie ma Wigilii. Rodzina spotyka się 25 grudnia na uroczystym obiedzie. Składa się on z indyczki nadziewanej kasztanami, tego dnia pije się też dużo

szampana. We Francji dzieci wierzą, że prezenty przynosi im Jezus, który wkłada je do buczków ustawionych przy kominku.

*Paula Kosmala
i Roksana Pasternak*

WĘGRY

Na Węgrzech w czasie świąt są organizowane wielkie bale dla dzieci. Najważniejszy z nich odbywa się w stolicy w Budapeszcie. Podczas kolacji wigilijnej Węgrzy wkładają sianko pod obrus leżący na stole. Kto wyciągnie najdłuższe źdźbło ten będzie miał długie życie.

W czasie Świąt Bożego Narodzenia Węgrzy jedzą pieczonego indyka, zupę rybną oraz rosół z kury. Na stole nie może zabraknąć ciasta z makiem, bo mak zapewnia rodzinie miłość.

Roksana Pasternak

WIELKA BRYTANIA

Anglicy hucznie obchodzą Boże Narodzenie. W tym kraju wigilijny posiłek rozpoczyna się w południe. Obiad składa się z pieczonego indyka i płonącego puddingu. Wieczorem dzieci wywieszają swoje pończochy na kominku, a rano są one pełne prezentów. by nazajutrz

rano odnaleźć je wypełnione prezentami. **To w Wielkiej Brytanii w 1846 r. Jon Horsley zaprojektował pierwszą kartkę świąteczną.**

Paula Kosmala

WSZYSTKO O ZWYCZAJACH ŚWIĄTECZNYCH

ZWYCZAJE I OBRZĘDY BOŻONARODZENIOWE W INNYCH KRAJACH

W drugiej części naszego artykułu przedstawiamy Wam tradycje świąteczne w krajach europejskich, ale nie tylko.

SZWECJA i WŁOCHY

W Szwecji Święta Bożego Narodzenia rozpoczynają się w pierwszą niedzielę adwentu. Tradycyjna

uczta składa się z *lutfisk* oraz galaretki wieprzowej, główizny i chleba, a na deser podawane są pierniczki. Szwedzi nie śpiewają kolęd, lecz tańczą wokół choinki. Nieco inaczej obchodzi się święta we **Włoszech**. Boże Narodzenie w tym kraju ma tysiącletnią

tradycję. Włosi wysyłają wiele kartek do rodziny i przyjaciół. 8 grudnia ubierają choinkę oraz budują żłobki w kościołach. Podobnie jak u nas Wigilia obchodzona jest 24 grudnia. Podczas uroczystej kolacji na stole podane

są włoskie ciasta penettone i pandoro, a także nugat, migdały i orzechy laskowe. Włosi biorą udział w Pasterce. W tym czasie centralne ulice Rzymu zdobią wielkie choinki.

Roksana Pasternak

MEKSYK I STANY ZJEDNOCZONE

W Meksyku już 15 grudnia wieszają się pod sufitem piniatę - gliniane naczynie wypełnione słodyczami. Tradycyjnie w święta jedno z dzieci rozbija piniatę kijem, co rozpoczyna wyścig w zbieraniu słodkości.

Głównym daniem na wigilijnym stole jest wędzony dorsz z papryką i oliwą oraz małymi grzankami. W USA święta obchodzone są tylko 25 grudnia. Tradycyjna amerykańska rodzina nie obchodzi Wigilii. W tym czasie ulice i domy przystrojone są tysiącem migoczących światełek i lampek. W ogródkach pojawiają się świąteczne dekoracje. Dookoła rozbrzmiewają dźwięki kolęd, a w powietrzu unosi się zapach choinek. W tym dniu wszyscy dają sobie prezenty. W każdym domu pod choinką piętrzą się prezenty, a ich otwarcie

następuje w świąteczny poranek przed śniadaniem. Najważniejszy jednak jest obiad, na którym nie może zabraknąć bliższej i dalszej rodziny.

Paula Kosmala

HISZPANIA

Wesoło i barwnie obchodzone jest Boże Narodzenie w Hiszpanii. W tym kraju wieczera wigilijna rozpoczyna się po pasterce. Głównym daniem jest pieczona ryba oraz *ciasto Trzech Króli*, w którym podczas jedzenia można znaleźć drobne prezenty. W tym słonecznym kraju

odpowiednikiem opłatka jest chałwa. Po skończonej kolacji wszyscy wychodzą na ulice miast oświetlone tysiącami barwnych żarówek, śpiewają kolędy, tańczą i bawią się do rana. Prezenty rozdawane są 6 stycznia w święto Trzech Króli.

Paula Kosmala

ROSJA

W Rosji bardziej uroczyście, niż Boże Narodzenie, świętowana jest noc z 31 grudnia na 1 stycznia.

To czas prezentów, które przynoszą Dziadek Mróz i jego wnuczka Śnieżynka. Boże Narodzenie jest obchodzone 7 stycznia. Wtedy to wiele osób udaje się do cerkwi, wszyscy składają sobie życzenia i jest bardzo radośnie. Podczas Wigilii podaje się postne danie z ziaren pszenicy, miodu i kaszy zmieszanych z migdałowym lub makowym mlekiem. Do kaszy dodaje się orzechy lub mak. Na rosyjskim stole wigilijnym obowiązkowo powinno znaleźć się 12 dań zgodnie z liczbą apostołów m.in. bliny, ryba i mięsa w

galarecie, pieczone i pierniki miodowe. W Wigilię Rosjanie zapalają świece w oknach i ogniska na ulicach, które mają rozgrzać w zimową, mroźną noc narodzone Dzieciątko. Dzieci z papierowymi gwiazdami i lampionami w rękach pukają do tych domów, w których zapalono świece, aby złożyć życzenia i zaśpiewać kolędy. Gospodarze nagradzają dzieci świątecznymi smakołykami.

Roksana Pasternak

ZIMOWY ALFABET ŚWIĄTECZNY

Adwent

Słowo to pochodzi od łacińskiego adwentus czyli nadejście. To cztery tygodnie przygotowujące do uroczystej rocznicy narodzin Jezusa Chrystusa. To dla nas czas oczyszczenia, wyciszenia, ale też radości. W pierwszą niedzielę adwentu robiono z gałęzi choinek wianek. Dawniej kobiety przybierały go czerwonymi wstążkami, ustawiały na nim jedną świeczkę i wieszały pod sufitem. W każdą kolejną niedzielę dodawano kolejną świeczkę. Zwyczaj ten już na cztery tygodnie przed Wigilią wprowadza do domów atmosferę Bożego Narodzenia.

Boże Narodzenie

Boże Narodzenie rozpoczyna wieczór wigilijny, a kończy dzień Trzech Króli czyli 6 stycznia. W Boże Narodzenie spotyka się cała rodzina. To święta rodzinne, czas na odpoczynek i radości z narodzenia Jezusa.

Choinka

Tradycja ubierania choinki pochodzi Niemiec z 700 roku n.e. Symbolizuje ona biblijne drzewo życia. Choinka w obecnej formie przyjęła się w Polsce w XVIII w. Dziś przyozdabiamy choinkę kolorowymi bombkami o różnych kształtach, błyszczącymi łańcuchami i lampkami. Gwiazda zdobiąca czubek drzewka to pamiątka po Gwieździe Betlejemskiej. Świeczki mają ogrzewać odwiedzające nas w tym czasie duchy przodków.

Dania wigilijne

Tradycyjne dania postne to barszcz z uszkami,

kapusta z grzybami, kluski z makiem i z miodem, pierogi z nadzieniem z kapusty i grzybów, ryby, kompot z suszonych owoców, kutia. Magiczne znaczenie ma ilość potraw na stole. Powinno być ich 12 czyli tyle, ile jest miesięcy w roku lub ilu było apostołów. Każda potrawa też ma znaczenie symboliczne. Mak zapewnia obfitość, miód - przychylność sił nadprzyrodzonych. Ryby symbolizują wiarę. Uznaniem cieszy się karp, który jest symbolem siły fizycznej, wytrwałości i pomaga dożyć sędziwego wieku.

Gwiazda Betlejemska

Ukazała się mędrcom podczas Bożego Narodzenia. Według Biblii doprowadziła ich do króla Heroda, a potem do stajenki betlejemskiej. To ona obwieściła światu narodziny Jezusa Chrystusa.

Happy New Year

Happy New Year to inaczej SYWESTER. Tego dnia niecierpliwie czekamy, aż wybije północ. W Polsce składamy sobie życzenia Do siego roku. Znaczy to tyle samo, co do następnego, dobrego, szczęśliwego Nowego Roku

Jemiola

Na Boże Narodzenie dobrze jest powiesić ją w domu ponieważ niesie pokój, szczęście i miłość. Dawniej wizyta kawalera w domu dziewczyny w święta traktowana była jako deklaracja małżeństwa, zwłaszcza, gdy stanął pod jemiolą i próbował zerwać z niej jabłko. Jeżeli dziewczyna nie protestowała, oznaczało, że odwzajemnia uczucia chłopca. czy wiecie, że Anglicy wymyślili zwyczaj całowania się pod jemiolą!

Kartki świąteczne

Kartki wysyłamy najczęściej do rodziny i znajomych. Autorem tego pomysłu był Anglik - John Horsley, który w 1846 roku zaprojektował pierwszą kartkę. Najwięcej kartek wysyłają Amerykanie. W ich domach eksponuje się kartki w widocznym miejscu mieszkania, zwykle przy kominku

Kolędy

Kolędy są śpiewane są na chwałę narodzonego Chrystusa. Pierwszym ich autorem był św. Franciszek. Kolędy mają postać kołysanki lub pastorałki. Wspólne śpiewanie umila rodzinne spotkania, przynosi wiele radości i ciepła. Chodzenie po kolędzie to zwyczaj obchodzenia domów przez kołodników. Śpiewa się wtedy kolędy i pastorałki. Jest to ludowa tradycja Bożego Narodzenia.

Mikołaj

Znany Święty, któremu poświęcony jest dzień 6 grudnia. Mikołaj przynosi drobne i miłe podarki, przeważnie słodczyce. Wkłada je m.in. do bucików czy skarpet. W dawnej Polsce odwiedzał domy z diabłem i aniołem. Grzecznym dzieciom Mikołaj wręczał prezenty, niegrzecznym obdarowywał różgą z gałązek brzozy. Niestety na większe prezenty dzieci muszą poczekać do Wigilii.

Oplątek

Zwyczaj dzielenia się opłatkiem wprowadził Kościół na pamiątkę ostatniej wieczerzy. Tradycja wywodzi się z początków chrześcijaństwa. Dzieleno się wtedy

chlebem chlebem na znak pojednania i braterstwa. Dzisiaj, dzieląc się opłatkiem składamy sobie życzenia, wybaczymy winy. Ten zwyczaj zachował się tylko w Polsce.

Pasterka

To bardzo uroczysta msza odprawiana na zakończenie Wigilii o północy. Znana była już w drugiej połowie V w.. Jej nazwa wiąże z tym, że to pasterze byli pierwszymi, którzy oddali pokłon narodzonemu Dzieciątku. Dawniej na pasterkę wyruszali wszyscy. Wierzono też, że pierwsi, którzy dotarli na pasterkę mieli zapewnione powodzenie i dobre plony.

Prezenty

W wieczór wigilijny dzieci obdarowywane były słodczykami, owocami i orzechami. Na szczęście Niemcy wpadli na pomysł ze Świętym Mikołajem, który wkłada prezenty pod choinkę odtąd dzieci mają się lepiej.

Roraty

To msze odprawiane czci Najświętszej Maryi Panny już w XIII w. Uczestniczyły przede wszystkim dzieci i ich matki. Największą atrakcją jest procesja ze świecami i ręcznie robionymi lampionami.

Sianko

Sianko kładzione jest na pamiątkę stajenki betlejemskiej. Z siankiem wiążą się z nim wieloletnie wierzenia i tradycje ludowe. Jedno z nich mówiło, że kto wyciągnie długie źdźbło ma powodzenie w nowym roku kto zaś krótkie, ten nie może liczyć na łaskawość fortuny.

Sylwester

Co roku 31 grudnia obchodzimy Sylwestra. Według proroctwa w 1000-nym roku miał nastąpić koniec świata za sprawą ognistego smoka Lewiatana. Legenda głosiła, że potwór śpi w lochach Watykanu, uwięziony przez papieża Sylwestra I. Potwór jest zakneblowany papieską pieczęcią, ale zbudzi się w nocy z 999 na 1000 rok. Wtedy skruszy Pieczęć Rybaka i zięjąc ogniem spali niebo i ziemię. W 999 roku w całej Europie zapanował wielki strach. Kiedy jednak nastąpiła północ i Lewiatan nie ukazał się, a Watykan i inne miasta pozostały nienaruszone, rozpacz i przerażenie przemieniły się w szaleńczą radość. Tłumy Rzymian wyległy na ulice i place śmiejąc się i tańcząc. Od tego czasu świętujemy ten radosny dzień.

Szopki

Pierwszą szopkę zbudował Franciszek z Asyżu. Na polanie ustawił figury świętej rodziny i pasterzy. Towarzystwo im żywe zwierzęta. W Polsce pierwsze szopki pojawiły się w XIII w. Szybko stały się bardzo popularne. Różniły się od siebie wystrojem jedne były ubogie, stawiane na wzór stajenki, inne bogate. Najbogatsze były szopki krakowskie, które pojawiły się w XIX w. Co roku w tym mieście odbywa się konkurs szopek.

Trzech Króli

To dzień kończący tradycyjne obchody Bożego Narodzenia. Wtedy w kościołach święci się mirrę, kadzidło i złoto. Dawniej poświęconym kadzidłem okadzał gospodarz dom i obejście. Później ktoś z domowników wypisywał kredą na drzwiach inicjały trzech mędrców oraz aktualną datę roczną: K + M + B. Taki zapis

można różnie interpretować niekiedy tłumaczy się go jako skrót wyrazów łacińskich tworzących zdanie: Niech Chrystus błogosławi temu domowi.

Wieczera wigilijna

Nazwa pochodzi od łacińskiego słowa vigiliare co znaczy czuwanie. Do uroczystej wieczerzy zasiadamy, gdy na niebie pojawi się pierwsza gwiazda. Kto na niebie ją ujrzy, powinien szybko wypowiedzieć swoje życzenia. Wigilijny stół nakryty jest białym obrusem. Zgodnie z prastarym polskim zwyczajem na stole stoi dodatkowe nakrycie dla niespodziewanego gościa. Dawniej wierzono, że jest to miejsce dla dusz osób zmarłych. Jest ono również wyrazem pamięci o bliskich, którzy nie mogą spędzić świąt z rodziną.

Zwierzęta

W wigilijny wieczór zwierzęta też dostają specjalny opłatek. Podobno o północy mówią ludzkim głosem. Jednak psu nie wolno dawać opłatka. Zabronione jest również podsłuchiwanie zwierząt.

oprac. Paulina Cwielağ, Paula Kosmala, Paulina Moszyńska, Roksana Pasternak

REDAKCJA :

Paulina Cwielağ, Martyna Cwielong, Anna Czech, Paula Kosmala, Weronika Kurzok, Paulina Moszyńska i Roasana Pasternak

Opiekun : Adam Lubos

ADRES REDAKCJI :

Miejska Szkoła Podstawa nr 11 ul. Śląska 8 41-943 Piekary Śląskie